

Vári Attila

Immaculata,

avagy ki volt a szeplőtelen?

A férfi olyan torz volt, mintha izmusok közt keresgélő festő vásznáról lépett volna a Surlott Grádics asztalai közé.

Fülcimpája tájékán kezdődött a válla, s hatalmasra gyúrt karizmai úgy dagadoztak, hogy jobban hasonlított egy anatómiai atlasz szemléltető képére, mint valóságos hús-vér testrésze, de leginkább azokhoz a marhacombokhoz hasonlított legjobban a karja, amelyek a mészárszék kampóján szoktak lógni, s amelyeknek közepére lila állat-egészségügyi pecsétet nyomott a vágóhídi ügyeletes.

Atlétatrikót viselt, s látni lehetett, hogy bőrének minden négyzetmilliméterén tetováltak. Egészen kopaszra borotvált fején, a haj gyökerei között is rajzok voltak. Delfinek, cápák, s tarkójának visszatüremkedett bőre, ha csak megmozdult, hullámvázba hozta a tengert, amely fölött hajának acélos szürke borostája, mint észak-tengeri köd, zárta a látványt.

Nyakán görög oszlopfő, s a jobb karjára tetovált meztelen nő ágyékán az ujjak, amelyek szeméremajkai közé csúsztak, s ha az izomgyú ökölbe szorított kezét nyitogatta, úgy mozgott, mintha maszturbálna.

Fenyegető jelenség volt, s bár nem beszélt senkivel, nem is töltött sok időt a kocsmában, megjelenése feszültté, rosszkedvűvé tette Békait, s amikor meglátta, hogy fizetéskor gumiszalaggal átkötött, hengerré csavart bankjegykegyéből fizet, melyet magyar útlevelével együtt húzott ki, nem állhatta meg, hogy percekkel a távozása után ne tegyen megjegyzést a tengeragyú szörnyről.

– Ez sem mezítláb fog meghalni – mondta, ami tudvalévón azt jelentette, hogy késtől, golyó által, cipőben utcán, s még hozzátette: – Máris árasztja magából a tömlőc szagát.

– Még – mondta a Meszticz-fűszerkereskedés hordárja. – Még árasztja. Ez kérem szeretettel, az a gyilkos, akinek esetéről jó harminc esztendeje részletesen írtak a magyarországi lapok, amelyekről mi ugyan nem olvashattunk akkor, de mostanában vetítették az esetről készült filmet. Tudják, arról a gyilkosságról van szó, amelyben két tolokocsis rokkant volt az áldozat. Egy házaspár. Ha emlékeztem nem csal, az 1913-as nikotinos gyilkosság tárgyalása után ez volt az első eset, amikor sorszámot osztottak a pesti törvényszéken, hogy csak annyian mehessenek be, ahány ülőhely volt a tárgyalóteremben.

A többiek csodálkozva néztek az üres székre, ahol percekkel korábban az a rablógyilkos ült, aki egy nemrég készült dokumentum-játékfilmben nyeszlett kisfiúként állt a bíró előtt, s akinek azért kérte idő előtti nagykorúsítását az ügyész, hogy kimondathassa rá a halálos ítéletet.

Mindenki emlékezett az esetre, amely nemcsak felháborította, de szinte tette is készletre a nézőket, és a nemrég kiadott regény olvasóit. A regényből és a filmből tudták a Surlott Grádicsnál, hogy ha már nem lehetett meglicselni a vádlottat a pesti törvényszéken, pusmogó propagandával elérték, hogy senki sem vett a piacon semmit a berkendi parasztoktól, mert őket is bűnrészesnek tekintették, s a vádlott ügyvédje szerint maga a falu kellene, hogy a vádlottak padjára üljön, mert középkori boszorkányüldözésre emlékeztető módszerével szinte felbujtója volt a kettős gyilkosságnak.

– Biztos benne, hogy ez annak a szegény apácának és a vegyésznek a gyilkosa? – kérdezte a temetőőr, nem azért, mintha kételkedett volna a tényben, de mert ki szerette volna fejteni a véleményét arról, hogy a börtönök a bűn legjobb továbbképző intézetei, s hogy lám-lám, az adófizetők pénzén a nyeszlett rablógyilkosból milyen anatómiai csodát faragtak a börtönévek.

– Ha ő az – gondolkodott hangosan a harangozó, – akkor most még csak negyvenhét éves...

Balogné, a tulaj felesége, aki általában a söntés melletti egyszemélyes asztalnál a számlákkal bíbelődött, most magasra emelte az esetről írt könyvet, amelyen már napok óta jóízűeket zokogott, s olyan hangon, ahogy csak közeli hozzátartozókra szoktak emlékezni az emberek, fohászos sóhajtás után mondta:

– Szegény Immaculata nővér, szegény Éliás Áron kémikus – révedezett az olvasmány messzi múltjába, aztán, mint aki harminc esztendő visszafajtott fájdalomát akarja bepótolni, könnyezni kezdett, s szipogva mondta: – Én még egy tyúk nyakát sem tudnám elvágni, de ha ez a gyilkos lator még egyszer beteszi a lábát a Grádicsba, elevenen nyúzom meg, eltöröm a gerincét, kiszúrom a szemét, aztán darabokra metélem a szívét.

A többiek meghatottan hallgatták ezt az érzelmi kitörést, s arra a filmjelenetre gondoltak, amikor először jelenik meg a két rokkantkocsi a városban, mindkettőhöz parányi utánfutót akasztottak, s abból akarták árulni a virágot, gyümölcsöt a templomkertben, mert a piacon tönkretették az árujukat a berkendi parasztok, azok, akiknek gyűlölete szabad utat nyitott a rablógyilkosság előtt.

Balogné visszasüppedt korábbi hallgatásába, de most nem a számlákkal foglalkozott. A könyvet bújta, mintha ott lenne az apró betűk között a tanács, hogy mit is kell tегyen a rablógyilkossal.

Éliás Áron családja olyan köznapi magyar volt, hogy a huszadik század bármelyik realista regényének mellékszereplői lehetek volna. Nem különböztek kor- és sorstársaiktól. Még küllemükben is azonosultak egymáshoz ezek a vidéki emberek. Zsalugáteres földszintes házaikban is úgy hasonlítottak a bútorok, mintha a vasárnapi istentiszteletre szinte egyenruhába bújt gazdáikat utánozták volna. A tisztaszobában, amelyet szalonnak neveztek, selyemhuzatú töltött székek álltak a faragott lábú ovális asztal körül. Minden házban volt pohárszék,

kristálypoharakkal, kézi festésű porcelánokkal, hatalmas mahagóniszínű állóóra, s a két ablak közötti fő helyen a családi címer, amelyről zsinóron, tokba zártan függött a királyi, fejedelmi pecsét.

Ilyen volt Éliásék háza, s ilyen volt a szomszédaik, rokonaik otthona is.

Paraszt-polgárok voltak abban az alföldi járásbírósi székvárosban, ahol a családi házuk mellett az embereknek tanyájuk volt a végtelen síkság akácfas oázisaiban, s akik nem azért lovagoltak ki gazdaságukba kocsi vagy a már divatos autó helyett, mert az úri kaszinó ezüstserlegét szerették volna nyeregben végrehajtott bravúrokkal elnyerni. Az ősszel és tavasszal mocsárrá változó utak kényszerítették őket, hogy hátast tartsanak, s bár szinte minden családban akadtak papok, orvosok, ügyvédek vagy gyógyszerészek, létformájuk csak annyiban volt városias, hogy politizáltak, újságot járattak, a kaszinóban néha nagy összegekben kártyáztak, és lányaik zongoráztak, arcképfestést, csipkeverést tanultak, eljártak a városi színpadra, hogy aztán már fiatalasszonyként azt folytassák, amit anyáiktól láttak. Tyúkot ültettek, s a tavaszi hidegek elöl a konyha elrekesztett sarkában dédelgették a sárga pelyhes csibéket, pipéket, s már nem engedték be a lakásba a macskát, amely még nem is olyan régen olyan békésen szundíthatott ölükből, ahogyan majd lányaik babusgatják szoknyájuk melegében megbúvó doromboló gombolyagjaikat télen, a kötötűk cikázó villanásai alatt.

Éliás Áron apja gyógyszerésznek készült, de 1914 júliusában, mint tartalékos tiszt, önkéntesen jelentkezett, s végigharcolta a világháborút. Megsebesült és felgyógyult, aztán ismét sebet kapott, de felkötött karral is csapatánál maradt. Az összeomláskor már ezredesi rangfokozattal lépett abba a tisztí különítménybe, amely az osztrákoknak ígért Lajta-menti területen létrehozta a Lajta-Bánság Köztársaságot. Később a kormányzó közvetlen közelébe került, de mert nem értett egyet azzal, hogy Magyarország aláírta a trianoni békét, meg sem várva, hogy ténylegesen megkapja a Horthy által beígért legmagasabb katonai kitüntetést, a Mária Terézia-rendet, leszerelt, s hazatért „parasztnek”, ahogy mondani szokta.

Feles művelésbe adta tanyáit, azokat, amelyeket hósi halott testvérbátyja kellett volna műveljen, s csupán a városi földeket tartotta meg, s a bajtársi diákszövetség levelére, amelyben értesítették, hogy elmaradt két szemeszterét összevont vizsgákkal befejezve diplomát szerezhet a Kolozsvárról elmenekült egyetemen, válasz nélkül hagyta. Ráncos csizmát csináltatott, posztónadrágot, úgy öltözködött, mint a vele egyidős társai, csupán egyetlen dologban különbözött tőlük: nem lett gyógyszerész, de megszállottja maradt a vegytannak, s botanikai tanulmányait is hasznosítva olyan felfedezéseket tett, amelyekkel mesés vagyont szerzett gyártóként s szabadalmi révén.

Erdélyi tisztiszolgáját, aki nem ment haza a románok által megszállt Székelyföldre, megélhetéshez segítette, ötven évre bérbe adta neki házából azt a főtérre néző befejezetlen üzletet, amelyből gyógyszerterát akart berendezni számára a család, de amely így, „Varázstükör” néven, a város első Hölglyfodrász- és Szépségsszalonja lett. Egyetlen férfi vendégnek való borbélyszék állt az utcai kirakatban, ajtóval elkülönítve a terem hölgyek számára berendezett részétől, s itt a mester naponta, a vásár- és ünnepnapokat is beleértve, minden reggel pont-

ban nyolc órakor megborotválta, bajuszát, szemöldökét, haját igazgatta az ezredesnek, aki divatosná, mi több, híressé tette a fodrászt, mert különös kencékkal, növényi alapú festékekkel látta el hajdani tisztiszolgáját.

Átépitette a városi háza udvari részét is. A cselédszobákat, éléskamrákat, s az épület folytatásaként, a vele egy tetőmagasságú istállóból és csürből kisebb vegyi üzemet hozott létre, üvegházzal zárta le az udvart, s mindenki csodájára járt annak a szerkezetnek, amely a tanyákról behordott zöldhulladékból, szénának alkalmatlan sátéból, lapos fenekű csónakból összegereblyézett hínárból, békalencséből, rucaörömből gázt fejlesztve fűtötte a házat, a fodrászatot.

Az üvegházban, hogy ne kelljen járdát hagyjon a különböző vetemények között, görgőkre szerelt hatalmas tálcákban, amelyek eltolásával utat nyithatott bármelyik növényfaj felé, különös tenyészetet hozott létre. Fehér zománcablákon fekete betűkkel sorjázta a feliratok: CONVULVULUS ARVENSIS, DATURA STRAMONIUM, CIRSIUM ARVENSE, az apró szulák, csattanó maszlag, a mezei aszat, s még néhány tucat gyomnövény nevei, amelyeket kísérleteihez használt. Tudta, hogy a növények társulásokban élnek, hogy egyedeik védekeznek, nem túrik minden faj közelségét, hogy elpusztítják a számukra kellemetlen, vagy éppen életerüket veszélyeztető társbélőiket, s így tinktúrákat, kivonatokat készítve, a földet kezelve, vagy leveleiket permetezve, megtalálta, hogy melyek azok a kémiaiilag elkülöníthető anyagok, amelyekkel eredményesen lehet irtani a gyomot.

Néhány évtized múltán fia, Éliás Áron is ugyanezt teszi a berkendi kertben, mint apja, a félkész patikárius, aki tudományos lapokban közölt írásait eleinte még teljes nevével írta alá: *vitéz laborfalvi Laborfalvy Éliás Mózes*, hogy aztán évek múltán már csak Éliás Mózes néven szignáljon. Akkor, amikor egy kormányrendelet folytán magyarságát kellett igazolja, s büszkén vágta az ébredő magyar beállítottságú főispán asztalára hatszáz esztendőig igazoló dokumentumait, a család Nagy Lajostól kapott ármálisával együtt.

Már az sem érdekelte, hogy ki kapott Mária Terézia-rendet. A rend évkönyvébe, a nagykeresztesek, parancsnokok és lovagok címszóhoz (mindeniket a maga helyére) még a régiek mellé odaírta azok nevét, akik megelőzték: Wass-Wiblinger Jakab tábornok mint őrnagy és alezredes, Leydl Jenő tábornok, Heim Géza százados... aztán legyintett, s elfelejtette a katonaéveket.

Növényvédő szereket vont ki az általa „antagónus”-nak nevezett gyomokból, és természetes festékeket állított elő virágorzókából, gyökerekből, de voltak növények, amelyeknek rügyeit, szárított leveleit használta föl, hogy megalkothassa a teljes színskálát. Festékei beépültek az anyagok szerkezetébe, sem a napfény, sem a mosás nem fakította a színeket. Tisztiszolgájától szerzett hajfonatokon, bérelői által szállított gyapjún, üzletben vásárolt gyapoton próbálgatta, mielőtt szállítani kezdte volna a családi címerből kiollózott részlet márkajelzésével ellátott gyomirtókat s a „természetes és színtartó Éliás-féle kelmefesték” feliratú áruját. Aranypajzson álló oroszlán, jobb mancsában fáklya.

Egy délelőtt, 1924. augusztus 29-én, Beatrix napján belépett a fodrászműhelybe, s mintha csak a fronton lennének, ráparancsolt a hajdani tisztiszolgára.

– Copfot levágni, hajmosás után az öblítővízbe keverje be ezt a port – mondta, s amikor a széken ülő lány, két hatalmas varkocsának levágása miatt, rémületében

sírni kezdett, Mózes, ekkortájt még laborfalvi Laborfalvy Éliás Mózes meghajolt, s minden előzetes érzelmnyilvánítás nélkül mondta: – Ma délután öt órakor megkérem szüleitől a kezét.

Ebből a különösen kezdődő, de boldog házasságból, a katonás apától, s ettől a rövidre vágatott, hamvasított gesztenyebarna hajú Ilonától örökölte Éliás Áron a vegytan és a szépirodalom iránti szenvedélyét. Az olvasást s azt a tudást, hogy egyetlen növény is olyan összetetten bonyolult szerkezet, amelynek képletben való leírása könyvtárnyi papírt töltene be.

Áron már kiskorában ott lábatlankodott a laboratóriumban. Abban a részlegben, ahol csak ártalmatlan oldatok, gyenge természetes savak, illóolajok üvegcséi sorjáltak, s ahol nem kellett attól tartaniuk szüleinek, hogy magára önthet vagy megkóstolhat olyasmit, ami maradandó sérülést, végzetes kimenetelű mérgezést okozhatna.

Kedvence, melyről azt mondta apja, hogy azért kártékony, mert nagy vízfogyasztása miatt elissza az éltető nedvességet a haszonnövények elől, az az égszínkék virágú gyom volt, amelynek nevét elsőként tanulta meg a zománcozott táblákról, amelyek ábécés könyvei lettek: *viola arvensis*, a mezei árvácska.

Ekkor még nem sejtí, hogy évtizedek múltán találkozik valakivel, akit eredetileg Árvai Violának hívtak, de akit kolostorban töltött évei s a sors, amely a kommunizmus képében látogatta meg, s tette hajlamai ellenére örökre felvett nevének élő szobrává: szeplőtelenné, soror Immaculata. Olyanná, aki szerelemmel tud szeretni, de aki soha nem ismerheti meg a testi gyönyört. Árvai Violát, feleségét, az égszínkék szemű balerinát, közismert nevén Immaculata nővért.

De addig még sok mindennek kell történnie.

Hegedülni tanul, s az iskolában fölfedezi, hogy nem kell kémiát és fizikát tanuljon, mert látja azt, amit a többiek elvont képletként bifláznak, s nem kell, hogy kötelező olvasmányokkal töltse az idejét, mert olvasta már őket. Anyja könyvei között ott van minden, ami kötelező, s az is, ami kiátkozott. Reinitz Ady-dalait hallgatja, s Pestre utazik, mert anyja meg akarja hallgatni Thomas Mann felolvasását, Móricz Zsigmond előadását, s mindketten nevetőgörcsben utánozzák a két, általuk röhejesen pózolónak tartott sikeríró, Szomory és Szabó Dezső gesztusait.

Úgy él, hogy fogalma sincs arról, hogy gazdagok vagy szegények. Nincsenek teljesíthetetlen vágyai, igényeit környezetéhez, iskolatársaihoz méri, s eszébe sem jut, hogy tiltakozzon, amikor érettségire apja angol szövet öltönyét fordíttatják ki, alakíttatják rá, hiszen a többiek is hasonló öltönyt kapnak. A háborús évek miatt a szabók foltoznak, alakítanak, fordítanak, s hiába van kelmefestéküzemük révén jó kapcsolatuk fővárosi és vidéki textilüzemekkel, szövődékkal, mert természetesen tartja, hogy öröklí a szekrényben levendula között őrzött ruhát.

Nem iszik, nem dohányzik, mert gyakorlatból tudja, hogy milyen kemény méreg a nikotin, s mert az etilalkohol zsirolódó, természetes savakra gyakorolt hatását a kémcsöveiben látja.

Barátaival zenekart alakít, zsúrokon, családi ünnepegeken játszanak, s úgy alakítják a repertoárjukat, hogy hol a zongorista, hol a klarinétos, szaxofonos, vagy éppen ő hiányozhat egy-egy tánc erejéig.

Apja fölmenteti magát, nem vonul be a második háborúba, azt mondja, nem látja a nemzeti célt, csupán a németek birodalomteremtő szándékát, s a háború miatt nemzetközi szabadalmainak jövedelme is elmarad. Azok amerikai és angol bankokba vándorolnak a háború végéig, addig, amikor egy utolsó bombázás alkalmával találatot kap a szülői ház, de ő, a kimenekített Múegyetemmel, Drezda szörnyűséges bombázását éli éppen, akkor, amikor szüleit maga alá temeti a főtéri, immáron gyárteleppé fejlesztett ház.

Később meséli neki, hogy a vegyszerek, festékalapanyagok miatt lila és narancssárga, kék és türkizzöld lángnyelvek színezték az eget, s hogy nem is üszökszag, hanem a növényi olajok különös parfümillata terjengett a romhalmaz fölött, s a robbanás ereje a csonkán ágáló gyárkéményre repítette a fodrászszéket, s az elszenesedett romok tetején, mintha valaki tisztára törölte volna, ott fehérlett az egyik növény zománcablája, mint egy ajtóra szegezhető névtábla: FUMARIA OFFICINALIS. Mintha gúnyt akart volna űzni a háborús romok, halottak szénfeketéséből, hirdette, hogy itt él az orvosi füstike.

Áron az első hazatérőkkel érkezett, s olyan ürességet érzett, hogy már az sem kavarta fel, hogy megtudta, az ideiglenes kormány rendelete értelmében kiosztották tanyasi földjeiket, s hogy semmije sem maradt.

Napokig járta a hivatalokat, mert valahogy fölkerült a Múegyetem veszteséglistájára, halottá nyilvánították, s nemcsak a szibériai transzportjaikat utcáról kiegészítő oroszoktól kellett félnie, de a köztudottan kommunistákból alakított új rendőrségtől is, mert nem voltak magyar iratai. Csak az a vízumigazolása maradt meg, amelyet még Amerika hadba lépése előtt kapott, s egy másik amerikai papír, amelyet apja üzlettársa, egy texasi olajcég tulajdonosa kezeskedett. Egy papír, amelyet sikerült megőriznie nyilas razziák, szövetséges katonai rendőrök motozásai ellenére is, a meghívó, a Texo-Gas Inc. elnöke, hajdani vendégük, a Standard Oil Co. of New Jersey egyik fő részvényese, s ily módon a MAORT-ban is érdekelt Gavin Harper meghívója, aki a háború végén tábornoki rangban a németek műbenzin-laboratóriumait vizsgálta kémikusokból álló katonacsapatával, s akinek segítségével sikerült felkerülnie egy Budapestre indított, amerikai szövetséges ellenőroket szállító buszra.

De előbb amerikai címeres vízumpapírja miatt a szovjetek átszállítják Berlinbe, az amerikai zónába, ahol csak romok, szenny, s a pusztítás alól kinövő élet vadhajtásait élvezheti, s azt, hogy Gavin bácsi pénzt küld neki, jogot biztosít számára a mindennel ellátott amerikai kantinhoz, s rábízta egy fiatal egyetemista katonára, aki meg akarja mutatni neki az éjszakát, azt, ahogy Berlin élni kezdi kikötői lebujhoz hasonló életét.

Félig-meddig épen maradt üzletből átalakított bárba vitte, ahol iszonyatos erővel bömbölt egy zenegép, üvegből ittak a vendégek, s egy német lány meztelenül táncolt, aztán végigfeküdt Áron asztalán, s gépzsírral bekent palackot nyomott fel hüvelyébe, amit hatalmas tapssal köszöntött a részeg tömeg.

Áron érezte a gépzsir motorszagát, a mosdatlan altest bűzét, s a zenén keresztül is hallotta a szortyogást, ahogy ki-be tologatta magába a sörösüveget a zselatinnal rögzített hajú szőke lány. Rosszul lett, hánynia kellett, s úgy érezte, soha életében nem tud majd nőhöz közeledni a látottak miatt.

Másnap fényképes amerikai igazolványt kapott a Szövetséges Ellenőrző Bizottság hivatalától, s háromnyelvű, angol, francia, orosz írásbeli engedélyt, hogy a Magyar–Amerikai Olajtársaság Budapestre induló képviselőjével, mint a cég alkalmazottja, a SZEBA autóbusszával utazhasson a szovjet zónába.

E papír révén sikerült megalapoznia azt a balszerencse-sorozatot, amely börtönhöz, kényszermunkához, s később halálához is vezetett.

De most még éhesen, dollárjai ellenére is éhezve keresett Pesten egy biztos pontot, aztán az egyetemi év megkezdésével lehetőséget kapott arra, hogy mint eminens, összevont vizsgákkal idő előtt szerezhessen diplomát, s megváltás volt számára, hogy a MAORT nagykanizsai telepén, egy tisztviselő családjánál végre tiszta, békebeli körülmények közé kerülhetett.

A kisváros lüktetett, élt. Jugoszláv csempészek hozták az amerikai konzerveket, italokat, cigarettát. Egyenruhában jártak, sapkájukon Tito partizáncsillaga, s úgy viselkedtek a magyar rendőrökkel, mintha ők lennének a hatalom, s ennek talán volt is némi alapja, mert a szovjet városparancsnokságra úgy mentek be, mint akiknek ez az otthonuk, s Áron egyre megalázottabban vette tudomásul, hogy nincs tartás a magyar lányokban. Úgy tűnt, egyetlen nagy kupleráj lett az ország.

Néha eljárt a kiscsajda ifjúsági teadélutánokra, ahol táncolni is lehetett, de zavarta, hogy mindenki politizál, s lassan kimaradt abból a csapatból, ahol nála néhány évvel idősebb társai hódításaikkal dicsekedtek. A facér hadifogoly-feleségekről, fiatal hadiözvegyekről, a minden mindegy alapon szeretkező gimnazista lányokról meséltek, számára undorítóan perverz részletekkel gazdagítva a megtörténeteket, s Áron arra várt, hogy eljön az igazi, a nagy szerelem. Huszonhárom évesen még szűz volt.

Tetszett neki egy lány, félve közeledett hozzá, s élete első randevújára készült azon a napon, amikor az ÁVH letartóztatta.

Verések, éheztetések, ájulások és tompa érzékelhetetlen napok után a tárgyaláson látta viszont a SZEBA által kiadott amerikai igazolványát, azt, amelyet csak USA-állampolgárok részére állíthatott volna ki a megszálló hatóság, s azt a levelet, mint bizonyítékot, amiben Gavin Harper, a Texo-Gas Inc. elnöke értesíti, hogy az apjától örökölt, de egyébként társtulajdonosként teljes jogú folyószámláját a londoni banktól is átvitte és egyesítette a Banc of California-számlákkal, s hogy a háború alatt felhalmozódott kamatokkal együtt közel félmillió dollár áll rendelkezésére, apja szabadalmi, de főleg a háború előtt kikísérletezett szintetikus kopásgátló gyártásából befolyt összegekből.

Aláírt mindent, a meghatalmazást is, de a bank, Harper előrelátásának köszönhetően, csak személyes megjelenésre fizetett volna, s a Berlinben kitöltött papírokon ott volt személyleírása mellett az ujjlenyomata is, nem küldhettek helyette hasonmást, így újabb verések, magánzárka következett, aztán a meggyőzés.

De Áron már nem ezen a világon élt.

Papírt kapott, hogy írjon Amerikába, de levél helyett gyermekkorá zománclemezeinek feliratait rózta a lapokra. Nyomtatott nagybetűkkel írta, ahogy a növényekkel teliültetett tálcákra emlékezett: ADONIS AESTIVALIS, CENTAUREA CYANUS, CANNABIS SATIVA, a nyári hérics, kék búzavirág és a kender latin

nevét, aztán sorba a többieket, a csillagpázsitot, fakó muhart, pásztortáskát és selyemkórót, s amikor beteltek a lapok, akkor egy-egy betűt megvastagított, olyanok lettek az oldalak, mintha keresztretjvény, vagy valamilyen ráccsal olvasható titkosírás lenne.

Már nem verték. Életfogytig szólt az ítélete, s azért nem kapott kötelet, mert abban reménykedtek, hogy megtörhetik, kiutaztathatják kíséreléssel, s hogy önként, dalolva hazautalja a pénzét, aztán koldulhat, tengődhet akár Amerikában is.

Sztálin halála után kikerül a magánzárkából, rabszállító kocsival viszik egy bányatelepre, ahol nincs egyetlen valódi bányász sem. Évek kényszermunkájával bányamesterré, vajúrrá képzett rabok dolgoznak, s már a második napon megtörténik az, ami várható volt. Sújtólégrobbanás, s aztán eszmélés a rabkórházban, hangok, mintha víz alól jönneek, s amelyek arról szólnak, hogy fölösleges gipszelni, műteni, a csontjai majd befornak, de úgysem fog többé lábra állni, csigolyatörés, gerincvelő-szakadás – mondja majd később az orvos, hajdani egyetemi tanár, elítélt, aki hitetlenkedve hallgatja, hogy nincs egyetlen közeli hozzátartozója, sem olyan cím, akit értesíthetnének.

Az 1960-as években szabadul, s mert nincs befogadója, családja, aki biztosíthatná ellátását, szociális otthonba kerül. Rozzant kerekese székét kap, s egy mongoloid idióta barátot, aki tologatja, deszkákat rak a lépcsőkre, hogy a hajdani kastély földszintjéről le tudjon menni a parkba.

A kastély padlásán szétszáradt hegedűre bukkan a Bubinak nevezett fiú, akinek valódi nevét senki sem tudja, s Áron hónapokat tölt azzal, hogy gyümölcsfák mézgájából, fenyőgyantából, növényi nedvekből olyan ragasztólakkot kotyvaszson, amellyel össze tudja rakni, s megszóralásra bírhatja a minden biztonnal olasz mester által készített antik hegedűt.

Emlékezetből játszik, sajátos átkötésekkel hozza össze a csupán ujaiban élő részeket. Preklasszikus és barokk, impresszionista és modern mesterek műveinek különös egyvelegét játssza, valami sajátosan dzsesszes világot alkotva, tele improvizációkkal, s megtanul egy különleges hangeffektust, úgy játszik, hogy kissé késleltetve a dallam visszhangját hozza ki a hangszerből.

Még egy társa akadt a hegedűn kívül. Egy hiányos nagyméretű album. A Zichy Mihály illusztrációival díszített Arany-balladák. Társa annak, amelyből anyjával tanult hajdan.

Telnek az évek. Gyermekek- és ifjúkorának megtanult verseire komponál zenét. Nem énekel, hegedűjébe zárja, némán követi a verset.

Végtelen dominópartik, néha karcos, többnyire szovjet háborús fekete-fehér filmeket vetítenek, s lassan egyedül marad, kihalnak, zárt intézetekbe kerülnek a már megszokott arcok, s Áron hiába könyörög, hadakozik, nem engedik, hogy kerteszkedjen az elhanyagolt parkban. Pedig megtervezi a szerszámokat, amelyekkel a rokkantkocsiból is dolgozhatna, s mert semmire sem költ, maradék nyugdíjának forintjai gyűlnek, lenne, amiből megcsináltassa azt, amire szüksége volna a földműveléshez, de szó sincs róla. Az igazgató, nyugalmazott ÁVH-őrnagy egy rendeletre hivatkozva kötelezni akarja, hogy kosárfonást vagy kefékötést tanuljon, s munkájával ekként járuljon hozzá eltartási költségeihez, s akkor Áron rászánja magát, hogy ír Amerikába.

Talán egy hónap telt el, s megérkezett a válasz, a feladó: Lee Gavin Harper Jr. texasi szenátor, aki apja nevében válaszolt.

„Drága Noah...” – írta a szenátor, aki a háború előtt apjával járt Magyarországon, s az Éliás Mózes, Éliás Áron bibliai nevek miatt Noénak becézte a vele egykorú vendéglátóját.

Most arról értesítette, hogy néhány hónapon belül Magyarországra érkezik, a Korona visszaadásáról tárgyal a Kádár-kormányzattal, s közli, hogy teljhatalmú megbízottjaként fölkeresi az USA követségének tanácsosa, cégük hajdani munkatársa, aki minden anyagi kérdésben, egészen millióra duzzadt számlája erejéig, rendelkezésére áll.

Életében először érezte, hogy a pénz hatalom és erő, s hosszas levelezésbe kezdett, meg akarta tudni, mi lett azzal az erdőszéli vadászházzal, amely anyai nagypapjé, a gimnáziumi tanár Herczeg Jánosé volt, s amely szülővárosától északra, a középhegység egyik községének szélén állt.

Oda akart költözni, tervezgette a teraszokat, azt, hogy úgy alakítja a néhány száz négyszögöles zsákvölgy domboldalait, hogy kocsjából is művelni tudja a kertet, s akkor, azokban a boldog napokban találkozik Árvai Violával.

Szép arcú tolókoksis nő volt, violakék szemei uralták arcát, s Áron nem akarta elhinni, hogy már több mint egy éve naponta láthatta a kastélyparkban, és nem vette észre. Veeszületett szeméremérzete akadályozta, hogy megbámulja a fogyatékosokat, mint ahogy őt is zavarta, ha bámulták, s most minden idejét azzal tölti, hogy Violát lesi, s ha rosszra fordul az idő, szinte búskomor a gondolattól, hogy nem találkozhat vele, a nagy Ő-vel, akit a személyzet s a többi bentlakó is csak Immaculata nővérként emlegetett.

Az Árvai-lakás olyan volt, mint egy magánmúzeum. Remek barbizoni és müncheni festmények, klasszikus francia és kék-fehér angol porcelánok, bajor és osztrák műhelyekből kikerült bútorok tették szinte érinthetlenné, mégis melegséget, lakájosságot sugárzott, ami annak volt köszönhető, hogy a berendezés tárgyai éltek, használták őket.

A nappaliban koncertzongora, s a férj dolgozószobájában mennyezetig érő könyvespolcokon elegáns bőrkötéses könyvek, felvágatlan díszkiadások, amelyek még nem jutottak el a könyvkötőig, s az íróasztalon és az írópult látszólagos rendetlenségében félig nyitott kínai tekercsek, pergamenre festett szanszkrit szövegek heverték az írógép körül. A földön szótárak s egy földrajzi atlasz, amely a Himalájának Nepál és Tibet közötti területeit mutatta, a csúcsok közötti részek nagy fehér foltjaival, mintha azok nem az ismeretlenséget, hanem a hatalmas, örök hóval fedett völgyeket jelölték volna.

A felső szinten Kína minden kincse, indiai bútorok, berendezési tárgyak, s a tetőterasz üvegorítású télikertjében ritka délszaki növények.

A gyermekszoba ablakai is a Dunára néztek, s apja büszke volt arra, hogy az Új-Lipótváros legszebb lakásának volt a tulajdonosa. A harmadik és negyedik emeletet foglalta el a lakásuk, s a külön lift, amelynek nem volt ajtaja a többi emeleten, egészen a tetőteraszig vitt. Csak a harmadik, negyedik emeleten és a tetőre épített télikertben volt nyitható ajtaja.

Az ostrom utolsó napjaiban, akkor, amikor már senki sem akar a Duna-part panorámájában gyönyörködni, belövést kap a lakás, gránátok robbannak a mőtárgyak között, hamuvá égnék a könyvek, szétporlad a téglá, csak a vasbeton gerendák meggörbült maradványai jelzik, hogy két teljes emelettel magasabb volt a ház, mint amennyire a romokból következtetni lehetne.

Szerda a férfi napja volt. Barátaival vonósnegyest játszottak néhány meghívott előtt, s mert minden izgatta, ami új volt a zeneirodalomban, gyakran fordult meg lakásán Bartók és Kodály, s mert keleti nyelvekből és művészettörténetből doktrált, kortárs költők számára készített nyersfordításokat kínai, japán és szanszkrit költők műveiből.

– Én is ismerem ugyanazokat a szavakat, amiket ti, de számomra ezek olyanok, mint a hozzá nem értő számára az a nagy halom fogaskerék, amelyből az órás szinte pillanatok alatt összerakja a világ legjobb kronométerét – mondta egy alkalommal Kosztolányi Dezsőnek, aki arra figyelmeztette, hogy ezek nem is nyerseks, hanem szinte tökéletes fordítások.

– Szinte – mondta Árvai Pál műkereskedő, aki már harmadik generációs volt ebben a szakmában. Dédapja még udvari festő volt a pármai hercegségben, Gregorio Ariano, hogy aztán nagyapja magyar kastélyok berendezéséből meggazdagodva Budán telepedjen le. Adakozásai miatt magyar nemességet kapjon, Arianóból Árvaivá legyen, s megnyissa, immár magyarosított nevén, huszadik századi értelemben azt a katalógusáruházat, amely fizikai valójában nem létezett, csupán főúri, gazdag polgári családok számára sokszorosított acélmetszetekkel illusztrált kiadványa alapján rendelhetek vevői. De nem csak ebben előzte meg korát. Bányatársaságok tarvágásait vette meg bagóért, letermelt erdőket, suvadásos oldalakat, ahová diót, vadcseresznyét, körtét, topolyát, habos kőrist telepített, s tiroli erdészével úgy szabályozta a növekedésüket, hogy hatvan évvel később Árvai Pál apja már négy-öt méteres törzsekből szeleteltethette a trópusi nemes fákkal vetélkedő bútoralapanyagot.

Már apja sem volt igazi gyáros, ő pedig szinte csak hobbiként úzte az örökölt mesterséget. Volt ugyan néhány kis üzeme vidéken, de ezekben csak pótlásokat végeztek. Hatszemélyes ebédlőbútorokat bővítettek tizenkét vagy éppen huszonnégy személyesre kastélyok, paloták számára. Antik tabernákulumok, szekreterek másolatait készítették el, s mert divatba jöttek újra a komódok, s elérhető áron lehetett valódi velencei kristálytűkrökhöz jutni, intarziás komódok, barokk ízlésű hatalmas állótűkrök készültek műhelyeiben, vagy éppen reneszánsz utánzat, faragott-kazettás mennyezetek. Jó mesterei voltak, akik a helyszínen mintát vettek a már létező tárgyakból, s úgy pácolták, lakkozták az új darabokat, hogy csak vágáspróbával lehetett volna megállapítani, hogy melyik az eredeti, s melyik az új anyagból készült pótlás, vagy éppen vadonatúj darab.

Pál apját mindenki kolontosnak tartotta, mert angol vagy német nevelő helyett Hongkongból mandarin-kínait beszélő nevelőt hozatott fia mellé, s érettségi után Kalkuttába küldte, hogy indiai művészetet, szanszkrit és pankrit nyelvet tanuljon.

Méregdrága, építőkocka méretű elefántcsont játékról tanulta a kínai jeleket, amelyeket hamarabb tudott olvasni, mint egy magyar mesét. És mindig azon sajnálkozott, hogy nem voltak lovaik, mert jó ismerőse, az egyik erdélyi Teleki gróf

azért tudott arabul, mert egyiptomi lovász felügyelte az arab telivéreiket. És a kisgyermek Teleki, aki mindig az istállót bújta, úgy szedte fel a lovásztól s annak kisleányától az arab nyelvet, hogy csak akkor vették észre, hogy tökéletesen beszél, amikor egy damaszkuszi tenyésztő érkezett birtokukra, hogy fajtafrissítés miatt új csődört hozzon a grófnak.

Ahogy magát jellemezte, mérsékelten katolikus volt, északolasz őseitől a hit tisztelőjében, s nem abban a fajta bigottságban jelenítette meg vallásosságát, mint a délolaszok. Kis házi oltára, egy reneszánsz remekmű, nem dísz tárgy volt csupán, nem gyönt rendszeresen, de az oltár előtt néha félhangosan elmondta vélt bűneit, kételeyeit.

Árvai Pál szerdánként házikoncertet adott, néha, vendégei unszolására indiai, távol-keleti hangszereken autentikus zenét vagy európai szerzők átiratait játszott, de a péntek a feleségé volt.

Fiatal magánénekesek ugródeszkája volt a szalon, ahová az opera minden vendégénekesét, karnagyát meghívták, s Milánótól a Metropolitanig mindenki tudta, ha Budapest, akkor vacsora és pénteki házikoncert az Árvai-szalomban.

Ady egyik tárcája miatt Mádám Pantheonnak keresztelte el egyik irigye, mert bárhol jelentkezett egy új tehetség, előbb vagy utóbb Árvainé szalonjában kötött ki, s szinte belebetegedett, ha úgy érkezett egy-egy híresség, hogy naptárába nem fért bele a pénteki meghívás. Kivételeket is tett. Világhírű zsidó művészek miatt tisztelőben tartotta, hogy pénteken este már belép számukra a szombat, s ilyenkor csütörtökön vagy szombaton este rendezte a vacsorával egybekötött házi ünnepet.

Szép asszony volt. Leánykori nevén Dimitriadisz Helena, a gazdag bécsi görög bankárcsalád egyik sarja, s az olaszosan kreol Pál, az antik görög szobrokra hasonlító Helén, ahogy a férje hívta, olyan jelensége volt a pesti nagyvilági életnek, hogy mindenki utánuk fordult, ahol megjelentek. Akármibe öltözött, mindene eleganciát sugárzott, s bár szeretett énekelni, s hangja is volt, de igazából csak azokat a dalokat tudta szorítás, természetellenesség nélkül énekelni, amelyeket cseléd lányaitól s gyermekkori erdélyi nyaralásai alkalmával a személyzettől tanult. Így csak akkor énekelt, ha Bartók vagy Kodály külön kérte, s Viola évtizedek múltán jön rá, hogy anyja megelőzte korát. Utánzás nélkül, természetesen, a tájszólások hangzóinak betartásával és nem imitálásával idézte meg a Székelyföldet, a Nyitra közeli Zobor-vidék ősi hangzóvilágát.

Ha gyermekkorára gondolt, Violának mindig az az üvegharang alatt táncoló balerina jutott eszébe, amelynek selyemzsinórját ha meghúzta, egy keringő dallama csendült fel, s az óraszerkezet tetején táncolni kezdett a rokokó baba.

Ilyen üvegburában, inkubátorban élt, s talán nem is volt véletlen, hogy csecsemőkorában fölfedezték, ha elindítják a kis balerinát, Viola kezével táncos mozdulatokat tesz, s aztán, alig hogy állni tudott, járókája rácsába kapaszkodva mindenre táncolt, aminek ritmusa volt.

Ritmikára, balettre járt, s hiába győzködték a társaság modern táncokért rajongó művészei, hogy ez a jövő táncművészetének útja, mert ösztönösen irtózott a magamutogató, szexuális üzenetekkel terhelt, szavalókórussal vagy csupán egy szál dobbal kísért előadásoktól. Értelmetlen nyavalygásnak tartotta, azt mondta

kamaszos indulattal, hogy úgy viszonyul ez a fajta tánc az igazihoz, mintha egy pantomimművészt alkalmazna a filharmónia, hogy a koncerten mozogja végig Paganini valamelyik hegedűversenyét.

Klasszikus orosz balettet tanult, s bár nem láthatta eredetiben, de egy általa zúzmarásnak nevezett némafilmről mégis megnézhetette a Hattyúk tavának moszkvai felvételét, s hogy az élmény tökéletesre sikerüljön, apja addig kísérletezett, hogy a vonósnégyes a kép tökéletlenségét, a rugós felvevő sebességvesztését és gyorsulásait ütemről ütemre követve, némiképp élvezhetővé tette zenéjével a házi vetítést.

Oroszul tanul, nem tudja, hogy egyszer majd éppen nyelvtudásának lesz áldozata, de most könnyezve adja elő eredetiben Tatjana levelét Anyeginhez. A Kápitánszkájá docskát szavalja az orosz emigránsok estjén, Gogolt és Turgenyevet olvas, s egy véletlen folytán hozzájut Jeszenyin egyik orosz nyelvű amerikai kiadásához, s nem tudja letenni. Egyetlen percre sem tud megválni tőle, s elhatározza, hogy ha nagy lesz, Moszkvába megy, és a Bálsojban fog táncolni.

Tízéves, amikor szerepet kap az Operában, s a társaságuk művészei, akik nem szeretik a petőfizoltánokat, ahogy a művészcsaládok pályára lépő tehetségtelen gyermekeit nevezik, vele szemben sem udvariasak, hibáit, apró pontatlanságait emlegetik, s addig kínozzák, amíg tökéletesnek nem látják a Diótörőben eltáncolt betétjét.

Kisbalerina. Így emlegetik a társaságban, s nem is érdekli semmi, csak a színpad és az orosz művészet, s talán nem is véletlen, hogy kamaszfejjel belekeveredik egy kommunista gyanús csoportba, ahol szovjet broszúrákból fordít, segít levelet fogalmazni Sztálinnak, s egyetlen szavát sem hiszi apjának, aki azt mondja, hogy Hitler és Sztálin: egykutya.

Oroszországba nem mehet, de tizennegyedik születésnapját a mai Nyugat-Ukrajnában, az akkori Kelet-Lengyelországban tölti, ahol is orosz falvakba jár, s a vasárnapi táncok vadságát látva kezdi megérteni, hogy az orosz balettnak csupán annyi köze van a néphez, mint a kínai nagy falnak a hajszálvékony porcelánokhoz.

De a sárgálló zabföldek, a fenyővel kevert nyíresek látványa még közelebb viszi Jeszenyinhez, s nem akarja elhinni, hogy az akkor Lengyelországhoz tartozó részekben nincs egyetlen tanító, értelmiségi, aki hallotta volna kedvenc orosz költője nevét.

Egészen közel kerül a szovjet határhoz, csupán egy kis patak választja el az ígéret földjétől, s megretten, kiábrándul, undort érez, amikor odaátról fölharsan a lengyel területek felé irányított nagyteljesítményű hangszóró, s Puskin, Jeszenyin nyelvén valami olyasmit hall, amiről csak később tudja meg, hogy csasztuskának hívják, s amelyet ugyanolyan szennyesen lábszagúnak tart, mint az orosz faluban hallott, tánc közben rikácsolt legényes kurjongatásokat.

Karácsonyra apja egyik üzlettársától albumot kap. „Új szovjet művészet” a címe, s szomorúan veszi tudomásul, hogy az a drabális, procc erőfitogtatás, amely miatt képtelen volt végignézni a kortárs német képzőművészeti kiállítást, ugyanaz dominál ezekben is, s hogy a léptékvesztés olyan méretű, mintha szobraikkal, vásznaikkal azt akarnák üzenni a világnak, hogy az esztétikum lényegte-

len, olyan hatalmas eszmét szolgálnak, hogyha kell, akár a legnagyobb hegyet is képesek szoborrá alakítani.

Apja dolgozószobájának falát nézi. A mandzsu selyemrajzot, amelyen legyezője mögé bújt alak hajfürtje látszik, s a kéz, amely a legyezőt tartja. Tudatosan kezdi fölfedezni a kihagyásban, az elhallgatásban rejlő értéket, s most már tudja, hogy miért undorította a magamutogató, szexuális felkínálkozásokkal teli modern „táncköltemény”. Nem kell ebből a világból, a világnak mindent megmutatni.

Krúdyt olvas, elragadja a nyelvi szépség, s véletlenül kerül kezébe Márai könyve, a „Vendéjáték Bolzanóban”, s rádöbben, hogy a szerelem értéke a titokban rejlik, s kezdi megérteni annak a mondásnak mély bölcsességét, hogy a lényeges a szemnek láthatatlan.

Gimnazista, s a háború közelsége, a gyakori légiriadók egyre közelebb viszik a valláshoz. Nem fiúzik, mint osztálytársai, s már a balettben sem érez olyan gyönyört, mint eleinte. És mert egyre több ismerősük gyászol, egyre több barátjuk tűnik el a fronton, a halál közelségét érzi. Még nem tudja, hogy a szalon ablakából, mintha filmet látna, egy novemberi napon végignézi majd szülei kivégzését. Nem fogja érteni, hogy miért veti le anyja a bundáját, miért csatolja le apja a karóráját, miért vetik le cipőiket, s miért lépnek a rakpart szélére a nyilasok fegyvere elé.

Látja, de nem érti, s nem fogja megtudni soha, hogy az apját állandóan pumpoló dilettáns költő viteti el őket, fekete hajukkal, olaszos, görögös vonásaikkal bizonyítva, hogy zsidók.

Szomszédjuk, egy vidéki földbirtokos rohan az emeletre Violáért. És fejvesztve viszi be abba a kegyesrendi zárdába, amelynek testvérhúga a rendfőnöke, s a lány agya leblokkol, nem jut el a tudatáig, hogy szüleit megölték, hogy magára maradt, s még akkor sem tudatosan cselekszik, amikor az orosz előőrsök betörnek a rendház kapuját, s ő tökéletes oroszossággal akarja elmagyarázni nekik, hogy ez egy zárda, itt csak apácák vannak, nincsenek katonák, fegyverek.

– Orosz vagy? – kérdi a tiszt, s nem hiszi, hogy Viola magyar, hogy irodalmias kiejtését nem emigráns orosz családjában tanulta, s ki akarja rángatni az utcára, letépi ruháját, s amikor a félmeztelen lány teljes erejéből ágyékon rúgja, géppisztolyával hasba lövi, egész sorozatot ereszt belé.

Viola túléli. Roncsolt gerinccel, bénán él néhány évig az apácák között, leteszi az egyszerű fogadalmat, s a votum simplex révén Immaculata nővérként tagja lesz a rendnek, amelyet néhány év múlva erőszakkal feloszlatnak a kommunisták. Őt nem deportálják. Kórházról kórházra, otthonról otthonra viszik, hogy aztán túl a negyvenen megtalálja Áronban azt, akihez úgy ragaszkodhat, akit úgy szerethet, hogy sem szüzességi fogadalmát, sem szülei emlékét nem homályosítja el ez a testetlen, csupán lelkében élő szerelem.

Megérkezik Áronhoz az amerikai tanácsos, hozza a Bank of California számlakivonatát másfél millió dollárról, de megjön váratlanul, igénybejelentés nélkül a korona hazaszállítása előtti napokban a kártérítése is. Visszamenőleg a MAORT kutatói fizetése. Forintban csillagászati összeg, s Áron elmondja Violának a tervét, a művelhető kertet, a szabad életet a berkendi völgyben, Herczeg nagyapa

házában. Folyóiratból olyan rokkantkocsik képeit mutatja, amelyek akkutelepről működnek, s amelyekkel még lépcsőn is lehet közlekedni.

El akarja venni Violát.

Hosszú és megalázó folyamat következik. A harcos, fiatal igazgatónő orvosi vizsgálatot követel, szociális felelősségről, gondnoksági felügyeletről, önálló életre való alkalmatlanságról ír jelentéseket a megyei tanács illetékeseinek, s nekik bizonyítaniuk kell, hogy csak mozgáskorlátozottak, nem szellemi fogyatékosok, s amikor azt hiszik, hogy minden rendben, akkor kiderül, hogy Áron nem is magyar állampolgár. Perirataiban magyar származású amerikaiként emlegetik, de joguk van az elköltözéshez, s már a közeli kisvárosban bérelnek lakást, amikor rendőrséggel akarja visszavitetni őket az igazgatóhárpia. Gyámság alá helyezési pert indít, s mindent elkövet, hogy lehetetlenné tegye az életüket.

De a berkendi romos ház épül, s mert a faluban senki sem vállalja a kert teraszosítását, a fővárosi kertészethél rendeli meg a munkát az ügyvéd.

Pert per után indítanak ellenük. Megkapja amerikai útlevelét, s az igazságügy hozzájárulását, hogy idegen állampolgárként elvehesse Árvai Viola, negyvenkét éves, magyar állampolgár, foglalkozás nélküli hajadont.

Violának kételyei vannak, hogy a votum virgininitatis, a szüzességi fogadalom vajon nem akadály a házasságnak, de távoli rokona, egy jezsuita pap tanár levélben nyugtatja, felvilágosítja, hogy abban az esetben, ha nem egyházi az esküvő, s nem történik meg a házasság elhálása, abban az esetben csak polgári, vagyoni jogi szerződésnek tekintendő a házasság, s részletezi a perpetuae castitatis-szal kapcsolatos dolgokat. A távoli rokonnak a fogadalmakról írt, esszének beillő leveléből igazán csupán azt érti meg, amit tudni akart. Nem köt egyházi házasságot.

Egy évvel a felújítás megkezdése után beköltözhetnek a házba, s a dombba nyúló tornác és andezittal kirakott támfal várkastélynak nevezett, virágokkal beültetett kőrengetegében tartják a polgári esküvőt. Tanúként az ügyvéd s az amerikai követség tanácsosa szerepel.

Éliás Áron amerikai állampolgárságú üzletember feleségül veszi Árvai Viola foglalkozás nélküli, negyvenkét éves, magyar állampolgár hajadont. Mindkettőjük állandó bejelentett lakhelye Berkend község.

Ezek az adatok szerepelnek az engedélyben, s a helyi újság fényképet közöl az esküvőről, s gunyoros hangon elmélkedik arról, hogy az amerikai milliomos, aki *bézbólmeccsen!* (így írja a szerző) sérült, most visszaserzi arisztokrata ősei Berkend községben elterülő birtokát. „Vajon herceg úrnak, kegyelmes úrnak fogják szólítani hajdani cselédei? És ha már a korona visszaadásának politikai kényszerhatása alatt visszaadták egy degenerált arisztokratának az egyszer már köztulajdonba vett latifundiumát, vajon mikor jelennek meg a vájszmanfrédok, habsburgok, hogy gyárakat, országot követeljenek?”

Áronnak nem volt kedve mosolyogni a cikken, s teljesen elképedt, amikor a község nevében meglátogatta az öreg tisztelendő s egy egyházi.

– Fenséges úr – kezdte a betanult mondókát a pap, s Áron nem tudta megmagyarázni neki, hogy nem herceg. Nagypapja, Herczeg János vidéki tanár volt, nem voltak béresei, inasai, szobalányai. Öregkorában, amikor egyedül maradt, egyet-

len cselédje volt, aki mosott, főzött rá, az is kendnek, jobb napokon téns'úrnak szólította, s tisztelői, volt tanítványai is csak professzor urazták.

– Fenséged nem jár a nép közé, mint én, így nem is tudhatja – folytatta a pap –, hogy az emberek teli vannak haraggal, az a hír járja, hogy ön feljelentést tett a kastélyból eltűnt tárgyak miatt a falu ellen...

– Ez kastély? – kérdezi, de ahogy végigtekint a teraszokon, a virágágyakat rejtő, a völgyön körbefutó, váltakozóan mészkőből és andezitből rakott kőfalain, maga is várkastélynak érzi a házat.

Becsületsértési perek özöne zúdult rájuk. Stelázsi, almárium, hokedli, hencser, vekker s hasonló, Áron által gyermekora óta nem hallott szavak szerepeltek a zugügyvéd beadványaiban, hogy X-et, Y-t, Z-t azzal gyanúsítja a herceg, hogy a nevezett tárgyat eltulajdonította, vagy hogy orgazdaként most is magánál tartja, s mindenik beadványban több ezer dolláros kártérítést követeltek becsületükön esett sérelmükért.

Ügyvédje sorra indította az ellenpereket, amelyeket meg is nyert, s a megyei bíróság elnöke elrendelte, hogy Berkend kontra Herczeg aktát többé ne vegyenek át.

Áron és Viola boldog volt. Most szereztek meg a kamaszkor és önálló élet közötti hiányzó tapasztalatokat, s ha nem növényeikkel voltak elfoglalva, zenét hallgattak, s egymás kezét fogva úgy mosolyogtak, mintha életük sötét éveinek nyomorát akarták volna mosolygásukkal elfelejteni.

Beszereztek minden segédeszközt, ami könnyíthetett életükön, nem voltak ráutalva senkire, s ha rossz volt az idő, ágyukban maradtak, szorosan egymáshoz bújva mesélték véget nem érőn gyermekkorukat, s egy-egy dátumnál, esemény-nél nagyokat nevettek.

– Engem nem vihettek el a Thomas Mann-estre, mert egyéves voltam, de tudom, hogy Hatvani elhozta hozzánk. Látod, szinte találkoztunk már akkor – mondta, és megsimogatta Áront.

Nem éltek, mert nem élhettek szexuális életet, de mindent elolvastak, amit a lombikbébikről írtak, s végtelen levelezésbe kezdtek, orvosokkal konzultáltak, mert lehetőségét látták, hogy műtéti úton szerzett ondóval, mesterséges megtermékenyítéssel, s a terhesség végén császármetszéssel gyermekük legyen.

A pesti tanár, aki átnézte a vizsgálati eredményeket, egy olasz klinikát ajánlott, ahol már előrehaladtak a lombikbébiprogramok, s elmondta, hogy bár nem igazán hiszi, hogy ilyen sok idő után is lehetséges, de a szaksajtóban megjelent egy leningrádi akadémikus cikke, amelyben arról számol be, hogy stimuláló elektródák beépítésével eredményeket ért el gerinc sérülteknél.

– Ha gyermekünk lesz, akkor is szepőlőten maradsz – mondta Áron. – És ha gyermekünk lesz, akkor már őt jobban fogod szeretni, mint engem?

– Csacsi – nevetett Viola, s a növények között babrált. Az épített teraszok szélein voltak az ágyások, s az út, amely szerpentinszerűen kanyarodott körbe a dombon, lehetővé tette, hogy minden szintről a következő ív növényeit kezelhessék. Egyre gyűltek a zománcablák, s apja hajdani munkatársa, a kertészeti egyetem professzora, akadémikus elhozta a jegyzeteket, a háború miatt abbamaradt kísérletek részletes leírásait, s a tanszék és akadémiai kutatóintézet megbízási szer-

ződését, amely a vegyszermentes gyomirtás lehetőségeinek háttér-laboratóriumi vizsgálatait is lehetővé tette Áron számára.

Állandóan voltak diákvendégeik a kertészeti egyetemről, akik szakdolgozatukhoz gyűjtöttek anyagot, fiatal doktorandusok is jöttek, mert Áron drága felszereléseket rendelt nyugati szaklapokból, olyan berendezéseket, amelyeket az állami egyetem a valutaínség miatt nem tudott beszerezni. És mert érezte, hogy lemaradt, hogy sokévnnyi hátrányt kell behoznia, genetikai tanulmányokat, szakkönyveket olvasott, s olykor irigykedve nézte, hogy Viola milyen könnyen jegyez meg mindent, s hogy szinte erőfeszítés nélkül tanulja a számára teljesen idegen világ dolgait, s hogy olyan összefüggéseket vesz észre, amelyek neki, aki pedig diplomás vegyész, talán soknapi kísérletezés konklúziójaként jutna csak eszébe.

Már második éve éltek látszólagos békében a faluval, amikor lábra kapott a rémhír, hogy a herceg azért természet gyomnövényeket, mert azzal akar bosszút állni a falun, hogy permetezésre, vegyszerekre érzéketlen fajtákkal szórja majd tele az egész vidéket.

Ismét feljelentették. A megyei mezőgazdasági hivataltól fiatal agrármérnök érkezett kivizsgálni az ügyet, de vizsgálat helyett kalapácsot kért, s a völgyet lezáró kerítés kapujára szegezte a magával hozott táblát:

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÍSÉRLETI TELEPHELYE
FOKOZOTTAN VÉDETT
BELÉPNI TILOS!

– Rossz a falu lelkiismerete – mondta a fiatal agronómus, s elmesélte, hogy kitelepítettek voltak, pesti lakásukba egy sokgyermekes munkást költöztettek, kézipoggyászon kívül semmit sem vihettek magukkal, mindenük a házban maradt, s ha évek múltán meglátogatta nagyszüleit, akik egy emelettel föltebb laktak, s akik lemaradtak a kitelepítendőék listájáról, a bitorló kiszúrta Trabantja kerekét, vagy festékszóróval fújta le a szélvédőt. – Hasonlít az adósmentalitáshoz, gyűlöli azt, akitől kapott.

Áron a néma szupernyolcas filmfelvevőt nyugdíjba küldte, vásárolt egy Arriflex BL profi tizenhat milliméteres kamerát, Nagra magnetofont, így már tökéletes szinkronfelvételeket készített.

Kitalálta, hogy a felvétel elindítása után Viola, de ő is, az éppen soros vallo-mástevő egyedül marad a felvevőgéppel, s így csak a vetítéskor tudták meg, hogy mit is mesélt önmagáról, gyermekkoráról, titkos vágyairól a másik.

Százával teltek a kazetták, s ezek a vallomások, amelyek fekete-fehérben, s később színesben készültek, nem utolsósorban a vallomástevő nyíltsága miatt, ellentétei voltak a szociális otthonban, többnyire titokban felvett anyagoknak. Ott az igazgatónő nem engedélyezte a filmezést. A központi bizottság sajtóosztályának törvényértékű állásfoglalására hivatkozott, amely szerint lehetővé kell tenni a sajtó számára a szabad témaválasztást, de meg kell akadályozni, hogy marginális ügyek, perifériára szorult sorsok révén úgy állítsák be a szocialista rendszert, mintha ezek jellemeznék, és nem az építő munka, a haladás.

Kísérleteit is filmezte, segítette egyik végzős hallgatónak, hogy diplomamunkájában a magyarázó, a fejlődési szakaszokat eredetileg fényképekkel magyarázni akaró illusztráció helyett, a kockánkénti felvételek normál sebességű vetítésével, néhány percben láttassa a csírázás, palántakor, a virágzás, terményhozás három évszakra terjedő ciklusait.

A szociális otthonban készült felvételek közül mindegyre megkönnyezték azt az egyetlen hangos anyagot, amelyet mágnescsíkos szalagra rögzített, s amelyen Bubi teljes átéléssel ismétli az ünnepségre betanított József Attila-vers szabadon értelmezett sorait: „Adja rá a ruhát másra, engem vigyen a pallásra...”

Naponta érkezett postájuk, s már megszokták, hogy a postás direkt a földre dobja a küldeményeket, még véletlenül sem tette soha az éjjeliszekrény méretű ládába. Talán gyönyört érzett a gondolattól, hogy azok kínlódba kell felszedjék a földről a könyveket, leveleket.

És érkeztek értesítők és katalógusok, levél is a pesti nőgyógyász tanártól, hogy köszöni az egyetem nevében a felajánlott összeget, amivel vendégül láthatják, napidíjat, repülőjegyet vehetnek a leningrádi kollégának, aki augusztus közepén, az egyetemi év kezdete előtt érkezik, s akkor módjuk lesz arra, hogy Viola gerincén elvégezhessek a szükséges vizsgálatokat, s egyben fölajánlotta azt is, hogy megrendeli a svájci cégtől a speciális elektródákat.

És Olaszországból is kaptak levelet. Az orvosprofesszor, aki a világ első lombikbébi-kísérleteiről lett közismert, világhírű és sokak által kiátkozott, azt írta, hogy az általános fizikai erőnlét függvénye a beavatkozás, s hogy a látletelek alapján szinte biztos a megtermékenyítés lehetőségében.

Október végét, november jelölte meg alkalmas időpontként, hozzáfűzve, hogy bármilyen hihetetlen, a magzati élet első napjaiban már létezik frontérzékenység, kilökődnek olyan egészségesen osztódásnak indult petesejtek, amelyeknek okát csak ezzel tudja magyarázni.

„Október vége, november eleje szinte százszázalékos eredményt hozott az utóbbi nyolc évben...” – írta, s Áron már arra várt, hogy megérkezzen Amerikából a rendelésre készített kisbusz, amelynek első ülése helyére egy emelőszerkezet behelyezi a tolokocsit, minden automatizált rajta, s csak azért kellett hónapokat várjon az alaptípusként kiválasztott példányra, mert módosítást kért. Mindkét oldalra emelőt, Viola számára is, s a kormány szerkezetet módosította, mindkét oldalon lesz kormánykerék, hogy kiszállás nélkül cserélhessenek, csupán megállás után egyszerű átváltással, hogy a másik tolószelekből is vezetni lehessen.

– Mindjárt elvirágzik a papaver rhoeas – mondta Viola, s ez bárki számára modorosságnak tűnhetett, hiszen azt is mondhatta volna, hogy elhervadt a pipacs, de játékaik közé tartozott, hogy latin nevükön nevezték meg a növényeket, s ha csak teheték, tudományosnak tűnő kifejezésekkel ugratták egymást.

– Kérlek, nézd meg, van még taraxacum officinale drog a credentium glacialisban? – kérdezte komolykodva Áron, s Violának, akit egyre gyakrabban nevezett Szeplőtelennek, csak percekkel később esik le a tantusz, hogy ama bizonyos credentium glacialis, a hűtőszekrény, jégkredenc akar lenni, s mert Áron van közelebb a konyhához, csak úgy félvállról mondja neki:

– Vedd ki te a pitypangkotyvalékokat a frigótékából.

Nevetnek, s mindent elkövetnek, hogy ugrassák a másikat. Neveket találnak ki, s Áron egy kísérlet alatt óráig gondolkodik azon, hogy mit jelenthet a verpa ovensis, amit Viola mondott, hogy aztán a verpa bohemica, a cseh kucsmagomba nevéből visszakövetkeztetve rájőjön, hogy Viola azt akarta, ne maradjon a hidegben hajadonfővel, tegye fel a báránybőr kucsmát.

Hideg, esős augusztus köszönt rájuk, s növényeik, melyek javarészt elvirágoztak, magot is hoztak, most sárgásan kókadoztak, lapultak kőmedencéikben, s Áronék rászoktak az együttfürdés szertartására. Már nem szégyellték testüket, órákat töltöttek a medenceméretű kádban, tervezgetve, egymást simogatva, s együttélésük harmadik évében rászoktak a csokolózásra, amely ha igazi izgalmat nem is hozott, de ezzel a hatványozott testi közelségükkel még erősebbé tették az egymás közötti kötést.

A Surlott Grádicsban botrányos viták alakultak. Minél több részletre emlékeztek az Immaculata című filmből, annál bizonyosabb lett Baloghné abban, hogy csak az az igazság, amit a könyvben leírtak róluk.

– Hülyeség, még hogy együtt fürödtek volna, amikor mindkettő szűz volt és szégyenlős – dohogta. – Ez csak a rendezőnek kellhetett, mert már nem tudnak elképzelni filmet pucérkodás nélkül.

– Rendszerben van – mondta a temetőőr, a rendszerváltás utáni „Túlvilági hang” temetkezési vállalat tulajdonosa. – Teszem fel, csak úgy, magukban lubickoltak, de egymás hátát azért megmoshatták. Aztán ott volt az a jelenet, hogy pelenkákat vásároltak. Mert engedelemmel, ha ízélni sem tudtak, akkor más altesti gondjaik is lehettek.

– Maga perverz pornómozizó – mondta dühösen Baloghné, utalva arra a régi esetre, amikor szobaantennával a temetőárokban kincset keresve, a hordozható tévé képernyőjén megjelent egy pornófilmet sugárzó külföldi adó, s a temetőőr pénzért engedte be a szokatlan látványosságra kíváncsi férfiakat éjnek évadján a temetőbe. – Magát az érdekli, hogy és mint végezték kis- és nagydolgaikat, de engem ez a kopasz rablógyilkos jobban érdekel. És azt is vegye tudomásul Békai úr, hogy igenis árultak a piacon biotermék-zöldséget, mert csak végszükség esetén akartak az amerikai pénzhez nyúlni.

– Na, sze egymillió dollárból költhettek volna nyugton – dörmögte Ötödik Békai, nyugalmazott vasúti váltóőr, de Baloghné magasba emelte a papírkötésű könyvet, megigazgatta szemüvegét, és olvasni kezdte:

– „A piactéren csődület támadt. Berkendi kofák tépték, taposták a rokkantkocsi utánfutójából a zöldséget, gyümölcsöt, s csak a jóérzésű emberek akadályozták meg, hogy ne essenek neki a két rémült rokkantnak.”

– Van egy ötletem – mondta a rajztanár. – Feleségem felvette a filmet, behozom a kazettát és nézzük meg együtt.

Másnap délután a Surlott Grádics ajtajára Baloghné kirakta a táblát, hogy „családi okok miatt zárva”, s odabent újra végignézték a kékesre avult híradófelvételt a tárgyalásról, Éliás Áron eredeti szupernyolcas felvételeit a kastélyba telepített szociális otthon nyomorúságáról, a kunsági városka, a budapesti nagypolgári lakás életét, a berkendi völgyben boldogan élő szerelmesek min-

dennapjait, s mert megegyeztek abban, hogy az írás és a film között csupán helyzeti és nem lényegi eltérések vannak, tanácskozni kezdtek, hogy mit is kellene tenni a rablógyilkossal.

Áron a KRESZ-t biflázta, azt mondta, nem lesz gondja az autóval, mert kamaszkorától vezetett, csak éppen a jármű tömegét kell megszoknia, s engedélyt kapott, hogy saját kocsijával vizsgáljon. Így már autóval mentek a pesti klinikára, s úgy búcsúzott Violától, akinek egy-két napra be kellett feküdnie, amíg a vizsgálatok folynak, mintha a leningrádi orvos komplikált műtétet hajtana végre, nem csupán az elektródák tűfejnyi pontjain vizsgálná a gerincvelő állapotát.

Nem is a vizsgálat tartott sokáig. A professzor őszinte volt, s talán kegyetlen is. Nem látott esélyt, s a terhességet is lehetetlennek tartotta, azt mondta, felelőtlen-ség lenne hiú reményeket táplálni, friss sérültekkel ért el ugyan eredményeket, de Violánál még annak a veszélye is fölmerülhet, mondta, hogy ha megbolygatják, a betokosodott golyók réz- és ólomanyaga napokon belül felszívódik, teljes ideg-bénulást, szerencsés esetben gyorsan bekövetkező halált okozva.

Oroszul beszéltek, s elfogadta Viola meghívását, napokat töltött velük. Színházról, irodalomról beszélgettek, s bár nem politizált, arra kérte Violát, hogy ha kezébe kerül a Lityerturnaja Gazeta, az orosz irodalmi újság, próbáljon a sorok között olvasni, mert az orosz filmek látványos világsikere mögött ott forrik valami egészen új gondolat, amely néhány éven belül áthatja majd az egész közéletet.

Áronnal angolul beszélt. Genetikáról, ahol, mint mondta, ő már nem tudja bepótolni azokat az éveket, amikor hazájában imperialista áltudományként emlegették a Mendel–Morgan-elméletet. De érdekelt, s attól valóban fellelkesült, amikor megismerte az Éliás Mózes által „antagónus”-nak nevezett természetes gyomirtást.

Úgy váltak el néhány nap után, hogy „kislányom”-nak szólította Violát, s Áronnak megígérte, hogy összehozza egy botanikus barátjával, s csak egészen mellékesen mondta, hogy az illető a legjobb barátja, gyermekkori osztálytársa, s még a gulágon töltött lágerévekben sem szakadtak el egymástól.

Magukra maradtak. Almaikról, a gyermekükről, arról beszéltek, hogy hátha Rómában mégis mást mondanak. Egymás kezét fogták, amikor rájuk tört a suhanc. Nem kérdezett, nem kért semmit, csak szúrt, s mert nem tudta, hogy a házban biztonsági rendszert építettek, nyugodtan keresgélt a fiókokban, amikor megérkezett a rendőrség. A Surlott Grádics törzsvendégei személyes ügyüknek tekintették a bosszút, s mert a rablógyilkos naponta bejárt, innen bonyolította mobilján gyanús üzleteit, a pedellus azt javasolta, hogy valamilyen lassan ölő mérget kellene csempészni italába.

– Olyasmit kellene, aminek nincs íze, szaga, s amelyik csak napokkal később hatna – mondta, s bár mindenki egyetértett az ötlettel, Békai, mintha csak magától kérdezte volna, hümmögve megtörte a teljes egyetértés testvériségi összhangját.

– Hát akkor, azt mondja, hogy bemegyünk a patikába, elmondjuk, hogy úgy szeretnénk gyilkolni, hogy ne derüljön ki. Kezít csokolom, tessék nekem valami olyasmit adni, ami szintelen, szagtalan, s be lehet állítani, mint egy ébresztő-

órát, hogy holnapután este nyolc óra negyven perckor infraktusban hunyjon el az áldozat... Ugye milyen vicces lenne? Ezen az alapon apróhirdetést is feltehetnének, hogy diszkrét bérgyilkost keresünk, tiszta munkára. Cím és pénz a kiadóban...

Hallgattak. Elképzelték, hogy lelökik a nemzetközi gyorsról. Bekenik mézzel és megkötözve darazsak közé teszik. De ahogy ezeket a lehetőségeket latolgatták, be kellett lássák, hogy ha mindannyian nekiesnének ennek a bivalyerejű állatnak, akkor sem lenne esélyük vele szemben.

– Azt hiszem, lánykereskedő, s ha találnánk olyan családokat, akiknek mostanában tűnt el a lányuk – kezdte a harangozó, de még be sem fejezte a mondatot, és máris tudta, hogy ilyen esetben a rendőrség alkalmasabb lenne, mint a beszari családapák, s elhallgatott.

– Nekem van véletlenségből egy hamis százdollárosom – mondta Baloghné. – Ha az urak tanúsítanák, hogy azzal akart fizetni, akkor ráhozhatnánk a fináncokat, rendőrséget...

– És ő bebizonyítaná, hogy nem is járt a kezében, hogy nincs rajta a szagmin-tája, ujjlenyomata – ellenkezett a sekrestyés.

– Van egy régi vicc – mondta a csapos. – A vonaton utazik egy asszonyka a lányával, s a fülkében velük szemben egy bilgeri csizmás úr, egy papféle ember és egy zsidó. Bemegy a vonat az alagútba, olyan cuppanás hallatszik, mintha valakit megcsókoltak volna, aztán elcsattan két hatalmas pofon. Az asszony elismerően néz a lányára, hogy milyen erényes. A papféle arra gondol, hogy valamelyik nőszemélyt meg akarták csókolni, de az védekezett. A lány az anyját nézi, arra gondol, hogy nem is hitte volna, hogy a férfiak számára még ilyen kívánatos. A zsidó szédülten ül a helyén, bosszantja, hogy valaki csókolózni akart, s mégis ő kapta a pofonokat. A dzsenti magában vigyorg. Egyet cuppantottam, aztán kétszer pofán vágtam a zsidót. Na látják, így kell bosszút állni...

A Meszticz-fűszerkereskedés hordárja felugrott a helyéről, elrohant, aztán jó másfél óra múltán hatalmas román nemzeti zászlóval tért vissza.

A többiek nézték, ortodox nagypéntek volt, munkaszünetes nap, de ez a román piros-sárga-kék lobogó sehogy sem talált a Grádics magyaros szelleméhez, s csak a csapos vigyorgott, kacsintott a hordárra. Ő nemcsak tudta, hogy mit keres itt ez a zászló, de lelki szemeivel látta is, hogy mi fog történni vele.

Nyeszlott utcakölyök lépett be a Surlott Grádicsba, egyenesen a hordárhoz ment.

– Meggondoltam. Egymillióért megcsinálom – mondta, s akkor a hordár előszedte a vadonatúj bankjegyet, aztán még egyet, de azt a csaposnak adta.

– Ez is a tiéd lesz, ha jól sikerül a cseled. Az a lényeg, hogy a főtéri román templom közelében nyomd a kezébe.

A suhanc elment a zászlóval, s talán negyedóra sem telt el, s a főtér felől üvöltözés hallatszott, aztán rendőrautó szirénázott, az utca megtelt rohanó emberekkel, később mentők robogtak a főtér felé, s az öregek a Surlott Grádics ajtajából is látták, ahogy egyre húzik a főtéren a tömeg.

A suhanc visszajött, elkérte az egymilliós bankjegyet a csapostól, aztán csak annyit mondott a hordárnak, hogy szólhatott volna, hogy benzin van a műanyag flakonban, mert a zászlóval szinte saját magát is felgyújtotta.

A rajztanár jött meg. Ő mesélte a többieknek, hogy az izomagyú, az, aki meggyilkolta Immaculata nővért, a román templom előtt felgyújtott egy nemzeti zászlót, s amikor rárontottak az ünneplőbe öltözött többségiek, akkor a zászló rúdjaival hadakozott, megsebesített néhány embert, s egy tucát rendőr tudta csak lefogni.

Másnap a román újságok tele voltak a magyar szkinhed román nemzeti szimbólumot meggyalázó, nemzeti érzést sértő, életveszélyes, nyolc napon túl gyógyuló sérüléseket okozó terrorista cselekedetének leírásával, s a központi lapok a szélsőjobbos tudósításokra is rálicitáltak, azt követelték, hogy ebben az esetben a kiszabható legnagyobb büntetést kapja a horthysta-fasiszta-irredenta, magyar alkaidaharcosként emlegetett bűnöző.

Jobboldali magyar lapok a románok önprovokációjáról cikkeztek, s a mérsékeltebb erdélyi magyar sajtó bocsánatot kért, azt írta, nem kellene, hogy bekerüljön ez az esemény húsvéti békebontás néven az amúgy éppen oldódó román–magyar feszültség történetébe.

Gyorsított eljárással került bíróság elé. A húsvét utáni kedden tizenöt év fegyházban letöltendő szabadságvesztésre ítélték, tizennyolc rendbeli súlyos testi sértés, nemzetgyalázás, és még hét nyilvánvalóan a román büntetőtörvények hatálya alá eső cselekedetért a tettest. Tizenöt évvel ajándékozták meg az Immaculata című film nézőit s Baloghné, a könyv hűségese olvasóját.

– Isten áldja meg a román trikolórt – mondta Ötödik Békai Pál. – Most, hogy mérgezés, vonat alá lökés, lánykereskedés, hamispénz-forgalmazás helyett a román zászló ilyen szépen megoldotta a gondunkat, már csupán úri gesztusból el kellene mondjuk néhány kedves románnak, hogy miként szabadulhatnak meg ellenségüktől. Én a magyar zászló égetéséhez nekik a Parlament előtti teret javasolnám.

A Surlott Grádics törzsvendégei elégedettek voltak igazságszolgáltatásukkal, hetekig úgy koccintottak, hogy az „egészségére” helyett a „zászlóra” emelték poharukat.

Nem tudták, mert nem hallhatták azt a kis körzetben sugárzó budapesti rádiót, amelynek egyik éjszakai műsorában az Immaculata című könyv írója, s egyben a film rendezője vallott. Arról, hogy sokéves kísérletezés, műfaji próbálkozás után azért választotta ezt az áldokumentum stílust, elhítelve az olvasóval, nézővel, hogy valós személyekről szól műve, mert úgy érezte, hogy a közelmúlt eseményeiről s a magyar társadalom visszásságairól szabadabban beszélhet, s pontosabb képet adhat, mintha a klasszikus regényformát s a fikciós filmek jól bevált sémáit követte volna.